

Володимир Ращук: «Не гратиму мовою ворога...»

Лариса Брюховецька

Володимир Ращук (н. 1987, Маріуполь) – український актор театру і кіно; спортсмен – кандидат у майстри спорту з вільної боротьби, перший розряд з водного поло і третій юнацький розряд з волейболу; музикант, співак, учасник фольк-групи «Praksed Orchestra». 2010 року успішно закінчив акторське відділення КНУТКІТ ім. І. Карпенка-Карого, а три роки перед тим, 20-річним, став актором Національного театру російської драми ім. Лесі Українки (назва до 2022 року). У поточному репертуарі театру задіяний у виставах «Джульєтта і Ромео» за Шекспіром, «Загадкове нічне вбивство собаки» Саймона Стівенса (Роджер), «Каліка з острова Інішмаан» Мартіна Мак-Дона (малюк Боббі Беннет). Театр тяжіє до зарубіжної драматургії, але те, що в театрі під орудою Кирила Кашлікова вже йдуть вистави українською, буде стимулом і для освоєння української драматургії – як класичної, так і сучасної.

Володимир Ращук у фільмі «Джура-королевич». Режисер Олег Гойда.

Акторська кар'єра Володимира розвивалася успішно. Перша роль – Командор у виставі «В полоні пристрасі» за драмою Лесі Українки «Камінний господар». Зіграти у такого рівня класиці – це не просто удача, а визнання майстерності. Лопакін – також непересічний чеховський персонаж, який з новою силою актуалізувався через сто років після появи твору, і в наступних десятиліттях його реінкарнація в українському суспільстві відбувалася постійно: «Вишневий сад» – це була класична постановка, без експериментів. Статечний, упевнений в собі молодий чоловік, чия тінь нависла над поміщицьким маєтком і знаменитим вишневим садом, а отже, і над долею персонажів, які з престижних і заможних перетворювалися у злидарів, гнаних у невідоме вітром соціальних змін, – актор втілює цей образ переконливо і вписався в акторський ансамбль. Розвивалася кар'єра і в телесеріальній сфері – приватні телеканали змагалися не в якості, а в кількості продукції. Володимир Ращук знімався у «Центральній лікарні» (адаптація новозеландського серіалу, режисерка Віра Яковенко), «Ангелах» (роль тренера, 2020, режисер Олег Масленніков). Експерта зі зброї Гліба Майорова йому випало зіграти у кримінальному серіалі «Відділ 44» (ICTV, 2015). Як сказано в анотації, герої серіалу – справжні сищики, компетентні, чесні, сучасні, в них є все для того, щоб розкривати злочини по гарячих слідах. Одне слово – ідеальні персонажі. Близький до Майорова у професійному сенсі й персонаж із 16-серійних «Зникаючих слідів». Тут Володимир Ращук перевтілювався у Данила Колесникова, слідчого відділу з пошуку викрадених людей. Данило не поспішає кидатися на допомогу, на відміну від товариша по робо-

ти Богдана, котрий прагне діяти. Автори подали друзів на контрасті: Богдан щупленький, вболіває за потерпілих, не відривається від ноутбука, і це допомагає йому в пошуках злочинців. Данило – здоровань, флегматик, тверезо дивиться на речі й не кидається зопалу в авантюри. Зате легко розправляється з амбалами-охоронцями, які захопили в полон його товариша. Хоча в серіалі, як заведено в такому різновиді індустрії розваг, багато неправдоподібного в діях персонажів, але головне, до чого прагнули автори, – показати чесність і справедливість правоохоронців. У цьому Володимир Ращук їм допоміг: його добрі розумні очі, спокій навіть в екстремальних ситуаціях показують слідчого як негучного героя, що професійно грамотно робить свою справу.

2019 року Ращуку випало знятися у знаковому фільмі Тараса Ткаченка «Чорний ворон» за широко відомим твором Василя Шкляра «Залишенець». Ларіон Загородний, отаман Холодного Яру родом з Новомиргорода, статечний і грізний на вигляд чоловік, сповнений бойового козацького духу. Повстанці почувуються за ним, як за кам'яною стіною. Проте він непослідовний: коли до нього в загін прибув Чорний Ворон, сповнений жадоби помститися більшовицьким зайдам за смерть батька, отаман йому не повірив, і Ворон проходив перевірку, з честю її виправдавши. А коли в загін повстанців прибув Завірюха і покликав на раду отаманів, Загородний, на відміну від Ворона, довірився, піддався провокації. Там, куди покликав Завірюха, його й схопили чекісти. Актор показав уміння битися-не коритися, та ворогів було аж надто багато...

Творча кар'єра Володимира Ращука могла б успішно роз-

виватися й далі, але, за велінням долі, несподівано для всіх і для себе він виявив ще один талант – військового командира. Так, саме йому, нефактовому і необстріляному, випала доля стати командиром роти у час важких боїв на Донбасі навесні й на початку літа 2022 року та згодом взимку біля Бахмута.

Чим зумовлена така трансформація? Відповідь на це питання знаходимо в розповідях Володимира Рашука і його дружини – акторки і співачки Вікторії Білан-Рашук.

Наприкінці 2021 року засновниця театру «Особистості» Марія Мага запросила його зіграти у виставі «Говорить небо», створеній на основі реальних подій та взаємин вояків загону «Карпатська Січ», що воювали у зоні АТО/ООС. Володимир повинен був грати реального військового командира Петра Кузика з позивним «Апостол» (позивний – символічний, у чому далі читач переконується). Кузик був і автором тексту цієї документальної п'єси. Перед прем'єрою вистави, 23 лютого, режисерка познайомила акторів із їхніми прототипами. Зустріч була теплою, спілкувалися до 2-ї ночі. А о 4-й ранку почалася страшна реальність війни.

Замість сцени – на фронт

24 лютого Рашук приїхав до Петра Кузика і записався до добровольчого батальйону «Свобода». Пішов за ним, не дарма ж той – Апостол. «Я навіть не служив, – каже актор. – У мене у військовому квитку, коли я прийшов добровольцем, написано “непридатний навіть під час війни”. Там зібрався взвод, я став командиром взводу».

А вже на Донбасі Володимир стає командиром роти, в підпорядкуванні якого 142 бійці: «Я, звичайно, не хотів би її (таку роль) грати, але доля по-іншому розпорядилася»¹. Тим часом його дружина стала волонтеркою, працювала в штабі батальйону «Свобода», допомагала готувати їжу. В інтерв'ю і дописах в телеграм-каналах вона розповіла про мотивацію її чоловіка йти воювати:

«Я відмовляла його йти на війну. Не тому, що я в нього не вірю. Але ж він ніколи не був військовим. Я знала, що він сильний, що він мужній.

І от 24-ге. Полетіли ракети. Прокинулись від вибухів. В перший день були трошки “вроздризг”, не знали, що і як. Бачили в новинах черги в військомати. А у Володі навіть немає армії за плечима. Тобто, у нього військовий квиток, в якому от-така-от червона печатка “Непридатний до військової служби навіть під час війни”. Тому що колись у нього був перелом хребця, і таку печатку поставили. Куди ти підеш? І я йому тоді нагадала: “Яка зброя?! Тобі це нецікаво, ти в цьому не розбираєшся, не вмієш користуватися, і взагалі, ти не військова людина...”

Два головні моменти у нас були. Перший – коли я йому нагадала: “Ти не військовий”. А другий – коли він мені сказав: “Якщо я не піду на війну, якщо буду сидіти вдома, як ти зі мною далі жити будеш? Як ти взагалі будеш на мене як на мужика дивитися, який війну просидів у тебе під спідницею? Ти мене перестанеш поважати, ми просто розійдемося – і все”»².

Володимир Рашук був серед тих, хто звільняв Київську область. Після цього – Луганщина, Северодонецьк.

«Кулі просто пролітали мимо...»

Боець батальйону «Свобода» Володимир Рашук воював з бійцями, які стримували навалу рашистів на Луганщині – у Рубіжному і Северодонецьку. Бої за ці міста тривали безперервно 60 діб. Ще один учасник тих боїв, актор Віктор Стороженко, пояснював журналістові: «Тримати Северодонецьк уже було неможливо. Вони розбили мости. Ми передавали їжу, воду та інше річкою на човниках. Нас крили “Градами”. Ти не уявляєш, наскільки там було важко»³.

Ситуація на Донбасі була надто складною, хоча наші воїни мужньо стримували навалу. В Рубіжному за годину бувало більше, аніж по 400 прильотів... Далі – не менше пекло в Северодонецьку. Тут точилися вуличні бої. Володимир розповів, що довелося пережити йому і його побратимам. «Найгірше – це танки й авіація. Танки страшні тим, що ти не можеш почути “виходи”. Лише прильоти. В артилерії є “вихід”, і ти чуєш певний свист чи гул. Було таке: коли вони починали мінометні обстріли, ми бачили, де “приліт”, розуміли, який сектор вони відпрацьовують, й просто пішки переходили в іншу сторону. Усвідомлювали: буде обстріл або віяловий, або сторонний. Тобто якийсь більш-менш зрозуміло. А от з танками та авіацією так не вийде! Благо, зараз є дрони. Тому поки ми перегруповуємося, кинули великі сили на аеророзвідку. Наші хлопці пройшли круті курси й навчилися класно літати. Хоча вони, навіть не вміючи добре це робити, грубо кажучи, “на колінках”, чудово справлялися. Ми інколи навіть не відчували перевагу ворога, тому що 16 годин на добу були в небі. Щоб ви розуміли, в орків було 105 одиниць техніки, із них – 29 танків. А у нас – 4 танки тут і 2 в Лисичанську на закритих позиціях. Ще під'їхали три “сокири”, наші звичайні гаубиці 120-ки. Оце все, що мали (усміхається. – О. М.). І от ми навіть за таких умов не відчували їхньої переваги! Знаєте, там так адаптуєшся, що для тебе все стає нормою – те, що так гатять, чи що на тебе виїжджає танк. Навіть був такий мем: лежить військовий із Javelin у сльозах, і напис: “Твій стан, коли зробив засідку на танк, а його збила артилерія” (всміхається. – О. М.). Ми реально, як хижакі, полювали на їхні танки та БМП, тому що вони вже так задовбали! Не

¹ <https://life.nv.ua/ukr/art/aktor-volodimir-rashchuk-pro-te-yak-potrapi-v-na-viynu-50257461.html>

НВ використало: Бутусов Юрій. Інтерв'ю на КСП командира роти: артист Володимир Рашук на передовій у Северодонецьку. <https://www.youtube.com/watch?v=JqDEbZ5xUy0>

² Кіртока Віолетта. Дружина актора-добровольця Вікторія Білан-Рашук: Комбат каже: «Те, що твій Володя робив, коли ми виходили з вогневого оточення, я бачив тільки в найстрашніших бойовиках». 11.08.2022. <https://censor.net/ru/r3358644>

³ Віктор Стороженко: «Поки бомби не полетять на Пітер і Москву, вони нічого не розуміють». Євген Руденко. 26.08.2022. <https://www.pravda.com.ua/articles/2022/08/26/7364774/>

можу описати вам цю злість і азарт, які тоді були в очах пацанів. Продумували, де засідку зробити, як маневрувати, де прикрити. Ми ж люди ніби без досвіду...»⁴.

Вікторія Білан-Ращук про вогневе оточення в Рубіжному: «Коли я дізналася, що мости підірвані, у мене була паніка, я плакала: “Господи, як вони будуть виходити?! Що це таке? Як їх рятувати?” Я до комбата, а він: “Та є в нас відходи, та зараз човни організуємо. Віка, не парся». Володя виходить на зв’язок, я йому в істеричі кричу: “Як ви будете відходити?! Це ж небезпечно!” Він: “Тю! Віка, я тебе прошу... Зв’яжемо пластикові пляшки, зробимо собі якісь плоти і будемо відходити”. Вони так до цього спокійно ставились, так впевнено говорили, що я не мала права не вірити, не довіряти. Він дуже логічно пояснював: “Дивись, ми ось так... А ми будемо от так... А потім буде ось так... А якщо буде так, то буде отак...” Кажу: “Ну добре, тобі краще знати, як там” <...>

Комбат їхнього підрозділу на один день терміново виїхав у Київ, йому треба було з кимось цю ситуацію обговорити і вирішити подальші дії. <...> Він мені вже розказав подробиці, сказав: “Те, що Володя робив, коли ми виходили з вогневого оточення, я бачив тільки в найстрашніших бойовиках. Я людина військова, з досвідом, але такого у мене не було. Як він під кулями виносив поранених, і виходив, і нас прикривав... Ми всі в броні, а вони заскакують на броню зверху – і на великій швидкості ми від’їжджаємо, а вони вкругову відстрілюються, даючи нам можливість відійти”. На це я сказала: “Знаєте, я розумію, що він герой, але він мені потрібен живий. Мені його героїзму не треба”. Комбат дуже важливу річ мені сказав: “Віко, коли він вискочив на ту броню зверху, в ньому було стільки віри і впевненості, вона була настільки непохитна, що це, мабуть, врятувало життя. Кулі просто пролітали мимо...”⁵. Про ці події писав згаданий командир батальйону «Свобода» у складі 4-ї бригади швидкого реагування Нацгвардії України Петро Кузик: «Ми жодного разу не здали наших позицій, але мали відходити, коли потрапили в майже повне оточення.

Наші останні хлопці виїжджали так, що це нагадувало сцену з найбільш нереальних бойовиків. Орки бігли за нами та стріляли з ручних протитанкових гранатометів, а наші бійці, які сиділи на бронетранспортерах, розстрілювали їх з кулеметів. З оточення, слава Богу, вийшли без втрат»⁶. У короткій довідці «Бої за Северодонецьк» у вікіпедії про цю знакову подію повномасштабної війни: «Бойові дії між українськими та російськими військами за контроль над містом Северодонецьк тривали з 28 лютого до 24 червня

Володимир Ращук з дружиною – акторкою Вікторією Білан-Ращук. 2022.

2022 року в ході вторгнення Росії до України в межах наступу на Схід України. Северодонецьк є тимчасовим адміністративним центром Луганської області.

26 травня 2022 року ворог дістався міста, почалися вуличні бої. 24 червня 2022 року українські підрозділи організовано залишили частину промзони Северодонецька. За даними Нацгвардії, вихід ЗСУ з Северодонецька був потрібен, щоб зберегти життя захисників, закріпитися в більш безпечних районах і підготуватися до ефективного контрнаступу».

26 червня Вікторія Білан написала: «Мій Герой повернувся. Стомлений... сивий... сумний через втрати побратимів... поранений... тричі контужений... але живий, дякувати Богу! Побачила рану... трохи не зомліла... кажу, чому не зашили? “Бо тоді треба було б їхати у шпиталь, а я не маю права залишати своїх хлопців... так і продовжував воювати...” Ну от як це витримати?»⁷. Володимир пройшов курс лікування в госпіталі.

Крім цього, Володимир переживає за рідне місто. Коли Маріуполь був оточений, там залишалися близькі Володимира. Його рідна сестра ховалася в драмтеатрі, на який росіяни скинули авіабомбу. Дівчині дивом вдалося вибратися звідти за кілька годин до вибуху⁸.

«Тремтів, як дівчина перед першим побаченням»

17 липня Володимир Ращук після тривалої перерви вийшов на сцену, грав у виставі «Джульєтта і Ромео» за Шекспіром – у нього роль Капулетті. Актору було непросто –

⁴ Москалюк Ольга. Володимир Ращук: «Ми, як хижакі, полювали на їхні танки та БМП, тому що вони вже так задовбали! Не можу описати цю злість і азарт, які тоді були в очах пацанів». 24.07.2022. <https://censor.net/ua/r3356120>

⁵ Кіртока Віолетта. Дружина актора-добровольця Вікторія Білан-Ращук...

⁶ Кузик Петро. Українці дарма сподівалися на людяність росіян. Українська правда. 9.01. 2023. <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/01/9/7383986/>

⁷ Орлова Віолетта. «Не страшно. Боляче втрачати найкращих»: український актор розказав про оборону Северодонецька. 26.06.2022 <https://www.unian.ua/lite/stars/bitva-za-donbas-ukrajinskiy-aktor-volodimir-rashchuk-rozkazav-pro-oboronu-syeverodonecka-11880366.html>

⁸ https://showbiz.24tv.ua/volodimir-rashhuk-plakav-peredoviyshho-stalosya-aktorom-showbiz_n220714

перейти у виставі з російської на українську, але, разом з тим, це була велика радість!

Він поділився з журналістом: «Нарешті театр Лесі Українки став україномовним. Раніше я цю виставу грав російською. Цього разу за два дні ми з дружиною вивчили український текст. А це ж Шекспір – римована форма. То це була така задача із зірочкою. Особливо після контузії. Текст спочатку взагалі не йшов. Було важкувато. Плюс, специфіка моєї професії полягає в тому, що я взагалі ніколи не вчу текст. Тому що він запам'ятовується в мізансценах, в процесі репетицій. Але цього разу їх не було. Ми прорепетирували за дві години до вистави. Я пройшов свої сцени з усіма акторами, просто щоб себе перевірити. Адаже одна справа, коли ти вчиш текст вдома. А на майданчику – зовсім інша енергія. Потім – вистава. Було дуже страшно! Ти ж маєш слухати партнера, а ти від нього чуєш зовсім інші слова – не ті, до яких ти раніше звик. Починаєш відволікатися. Однак я впорався»⁹.

Була ще одна радість. «На виставі було багато моїх побратимів. Я хотів зіграти заради них, тому що ми тут на лікуванні. Вони прийшли з родинами, щоб трохи розвіятися. Я не сильно хотів цього стресу, хоча на сцену, якщо чесно, тягнуло. Але я дуже хотів, щоб вони пішли в театр, трішки відволіклися і побачили мене з іншого боку. В кінці вистави принесли багато квітів – більше ніж 20 букетів. Для мене це було не зовсім зручно, тому що я не звик аж до такої уваги. Це у мене був такий собі бенефіс»¹⁰.

Про росіян

Те, що російські агресори робили в Ірпінні, Бучі, Бородянці, вразило світ – такого варварства, такої дикої ненависті в цивілізованій частині планети Земля ніхто не уявляв. Володимир про ці злочини: «Це найстрашніше, що було за всю цю війну. Найстрашніше! Ми їхали з побратимами з батальйону “Свобода”, розуміючи, хто проти нас. Не було такого, що ми їх недооцінювали. Їх називали другою армією світу. Тим більше, за вісім років війни вже бачили, на що вони здатні. Супротивник серйозний. У них потужне озброєння, а їх самих – до біса багато! Я зараз не можу підібрати слова, щоб пояснити, що там було насправді. Що вони робили... Це не звірство, потворність чи нелюдність. Я реально не знаю, яким має бути рівень ненависті, щоб таке чинити. До речі, зверніть увагу, чому був конфлікт у “Ромео і Джульєтті”? Саме через те, що дві родини, майже родичі, настільки ненавиділи один одного через якісь політичні погляди та постійний поділ, що у фіналі вони втратили найдорожче – продовжувачів свого роду. Те, що робили росіяни у Київській області, як знущалися, з якою ненавистю, жагою та жорстокістю винищували наших людей, важко описати словами... Я переграв дуже багато ролей. Але навіть увияти не можу, як таке можна робити. Це якісь “чикатили”. І вони там усі такі! Це

абсолютно хвора нація з якоюсь проказою. Їх треба або лікувати, або тотально знищувати. І це не якась моя націоналістична думка.

Я не бачив жодного їхнього інтерв'ю, у кого не була б «промита голова». Їхній мозок, який їм дарував Господь, замінили на якусь дефективну штучку.

Я – мариупонець, який 34 роки проговорив російською. І от я не хочу мати нічого спільного з нею! Я не хочу грати мовою ворога, говорити нею, слухати їхню музику (тим більше, що вона ще й просто жаклива). Загалом про ту країну та її населення я не можу сказати нічого хорошого. Мені зараз говорять: “Давай тільки без цих радикальних поглядів”. Я відкакую: “300 років знущань з України, майже 31 рік нашої незалежності, вісім років війни, майже пів року з повномасштабного вторгнення. Скільки вам ще треба часу, щоб вивчити мову?! Поки вам не прилетить у будівлю чи не зачепить особисто, так і виступатимете за російську”. Але все, баста! Немає більше часу на всі ці дискусії. Усі, хто не встигли “заскочити в цей потяг”, мають два варіанти: отямитися та спілкуватися українською або нехай шурують туди, де їм з їхньою гадською мовою будуть раді. А таким не раді ніде!»¹¹

Театр як ліки для душі

Яким актор бачить театр після війни? «Є два напрямки: перший – це проукраїнська ідея в кожному театрі України, націлена виключно на розвиток сучасного мистецтва, а не на “соплі” за радянським минулим; друге – театр як ліки для душі. Коли виникає бажання замислитись про важливе, така собі чесна розмова з самим собою, а не просто сміятися, не думаючи».

«Рік показав – наскільки є незламною українська нація»

Після лікування Володимир Ращук воює у найгарячішій точці: у Бахмуті. «Дев'ять штурмів за 12 годин... Бахмут – пекло», – написав захисник про ситуацію станом на 16 листопада¹²... А згодом командир роти 3-го батальйону оперативного призначення «Свобода» у складі 4-ї бригади оперативного призначення НГУ зі Східної операційної зони Володимир Ращук записав Новорічне привітання.

«Любі українці та україночки! Цей рік був дуже непростий для нас, але він показав – наскільки є незламною українська нація. Я хочу вам побажати, щоб ви у новому році, році перемоги, ще більше любили своє: нашу рідну мову, нашу культуру та історію. Пам'ятали і поважали кожного героя, який поліг у наших визвольних змаганнях. Як вчила мама: ніколи не брати чужого; і як вчив тато – ніколи не віддавати своє. З Новим роком вас! Віримо у нашу спільну перемогу! Робимо все для цього. Слава Україні! Від батальйону “Свобода”, з любов'ю з Бахмута».

⁹ Москалюк Ольга. Володимир Ращук: «Ми, як хижакі, полювали на їхні танки...»

¹⁰ Там само.

¹¹ Там само.

¹² <https://vikna.tv/video/ukrayina/shho-vidbuvayetsya-v-bahmuti-ta-yak-zsu-prodovzhuyut-boronyty-misto/>